

Likkutei Sichos Source Sheet

Volume 17 | Acharei | Sicha 1

х.

ו. ויקרא ט״ז:ב'-ו'

ַוּיּאֶמֶר ה׳ אֶל־מֹשֶׁה דַבַּר[°]אָל־אַהַרן אָחִיהְ וְאַל־יָבָא בְכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּיָת לַפָּרֹכֶת אֶל־פְנֵי הַכַּפּּרֶת אֲשֶׁך עַל־הָאָרוֹ וְלָא יָמוּת כְּי בֶּעָנֶן אַרָאָה עַל־הַכַּפְּרֶת: בְּזָאת יָבָא אַהֵרן אָל־הַקֹדֵשׁ בְּפַר בָּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיָל לְעֹלֵה: כְּתְנֶת־בַּד קَדָשׁ יִלְבָשׁ וּמֵכְנְסֵי־בַד ֿיִהְיָוּ עַל־ בְּעָנָן אַרָאָה עַל־הַכַּפְּרֶת: בְזָאת יָבָא אַהֵרן אָל־הַקֹדָשׁ בְּפַר בָּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיָל לְעֹלֵה: כְּתְנֶת־בַּד קֹדָשׁ יִלְבָשׁ וּמֵכְנְסֵי־בַד ֿיִהְיָוּ עַל־ בְּשָׁרוֹ וּבְאַבְנָט בַּד יַחְגוּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנָה בִּגְדִי־קֹדָשׁ הֵם וְרָתַץ בַּנַיָם אֶת־בְּשָׁרוֹ וּלְבַשָׁם: וּמֵאָת עַדַת בָּנָי יִשְׁרָאֵל יִקָּח שְׁנֵי־שָּׁעִירָי עָזָים לְחַטָּאַת וְאַיָל אָחָד לְעֹלֵה: וְהִקְרָיִב אַהֲרוֹ אֶת־כַּר הַחַטָּאָת אֲשֶׁר־לוֹ וְכָפֶר בַּעָדוֹ וּלְבַשָׁם: וּמֵאָת עַדַת בִית

רש״י: בזאת יבא אהרן וגומר. וְאַף זוֹ לא בְכָל עֵת, כִּי אִם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁמְפֹרָשׁ בְּסוֹף הַפָּרָשָׁה ״בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּעָשוֹר לַחֹדֶשׁ״:

Vayikra 16:2-6

Hashem said to Moshe: Tell your brother Aharon that he is not to come at will into the Shrine behind the curtain, in front of the cover that is upon the ark, lest he die; for I appear in the cloud over the cover. Thus only shall Aharon enter the Shrine: with a bull of the herd for a sin offering and a ram for a burnt offering.— He shall be dressed in a sacral linen tunic, with linen breeches next to his flesh, and be girt with a linen sash, and he shall wear a linen turban. They are sacral vestments; he shall bathe his body in water and then put them on.— And from the Israelite community he shall take two he-goats for a sin offering and a ram for a burnt offering, to make expiation for himself and for his household.

RASHI: WITH THIS SHALL AHARON COME [INTO THE HOLY PLACE] etc. — And this, also, shall not be at any time he pleases, but on the day of Atonement (Yom Kippur), as it is explicitly stated at the end of this section (vv. 29—34). "In the seventh month on the tenth day of the month [ye shall fast ... And the priest ... shall make expiation]".

2. משנה יומא א':א'

שִׁבְעַת יָמִים קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים מַפְרִישִׁין כֹהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַת פַּלְהֶדְרִין, וּמַתְקִינִין לוֹ כֹהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, שֶׁמָא יֶאֱרַע בּוֹ פְסוּל.

ַרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף אִשָּׁה אַחֶרֶת מַתְקִינִין לוֹ, שֶׁמָּא תָמוּת אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶאֱמַר (ויקרא טז) וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ. בֵּיתוֹ, זוֹ אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אָם כֵּן, אֵין לַדָּבָר סוֹף:

Mishnah Yoma 1:1

Seven days prior to Yom Kippur the Sages would remove the High Priest, who performs the entire Yom Kippur service, from his house to the Chamber of *Parhedrin*, a room in the Temple designated specifically for the High Priest during that period. And they would designate another priest in his stead to replace him lest a disqualification due to impurity or another circumstance beyond his control prevent him from entering the Temple on Yom Kippur. Rabbi Yehuda says: The Sages would even designate another wife for him lest his wife die, as it is stated in the Torah portion of the Yom Kippur service: "And it will atone for him and for his house" (Vayikra 16:6); the Sages interpreted the term: His house, that is his wife. The priest must be married in order to fulfill this commandment. Due to the concern lest his wife die, another wife was designated to address that possibility. The Rabbis said to Rabbi Yehuda: If so, that this is a concern, there is no end to the matter, as what if the designated replacement wife dies? This possibility need not be a source of concern.

3. דברי הימים א כ"ג:י"ג

ַבְּגַי עַמְרָם אַהֵרן וּמשֶׁה וַיִּבָּדֵל אַהֵרן לְהַקְדִישׁו לְדָשׁ קָדָשִׁיִם הְוּא־וּבָנָיו עִד־עוֹלָם לְהַקָּטִיר לִפְנֵי ה' לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵך בִּשְׁמוֹ עַד־עוֹלֶם:

1 Chronicles (Divrei Hayamim) 23:13

The sons of Amram: Aharon and Moshe. Aharon was set apart, he and his sons, forever, to be consecrated as most holy, to make burnt offerings to Hashem and serve Him and pronounce blessings in His name forever.

1"ט"ו. ויקרא כ"א:י', ט"ו.4

וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָ׳ו אֲשֶׁר־יוּצַק עַל־רֹאשׁוֹ | שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־יָדוֹ לִלְבָּשׁ אֶת־הַבְּגָדִיִם אֶת־רֹאשׁוֹ לוֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לא יִפְרִם... וְלָא־יְחַלֵל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כָּי אֵנִי יְהוָה מְקַדְשׁוֹ:

Vayikra 21:10, 15

The priest who is exalted above his fellows, on whose head the anointing oil has been poured and who has been ordained to wear the vestments, shall not bare his head or rend his vestments... that he may not profane his offspring among his kin, for I Hashem have sanctified him.

5. זבחים צ' ע"ב - צ"א ע"א

גמ' איבעיא להו תדיר ומקודש איזה מהם קודם תדיר קודם משום דתדיר או דלמא מקודש קדים דקדיש תא שמע תמידין קודמין למוספין ואף ע"ג דמוספין קדישי אטו שבת למוספין אהנאי לתמידין לא אהנאי

Zevachim 90b:14

GEMARA: A dilemma was raised before the Sages: The *mishnayot* (89a) taught that a frequent offering precedes other offerings, and also that an offering of greater sanctity precedes others. If there is a frequent offering and an offering of greater sanctity to be sacrificed, which of them precedes the other? Does the frequent offering take precedence, due to the fact that it is frequent, or perhaps the offering of greater sanctity takes precedence, as it is of greater sanctity? The Gemara suggests: Come and hear the ruling of the first mishna in this chapter, that the daily offerings precede the additional offerings because they are frequent. And even though the additional offering precedes the offering of greater sanctity. The Gemara rejects this proof: Is that to say that the sanctity of Shabbat affects the sanctity of the additional offerings brought on Shabbat? Rather, the sanctity of Shabbat elevates the sanctity of the daily offerings as well, and as both are of equal sanctity, the frequent daily offering precedes the additional offerings.

ב.

6. משנה תורה, הלכות כלי המקדש והעובדין בו ד':י״ב

וּמְמַנּין כֹּהֵן גָּדוֹל הוּא רֹאשׁ לְכָל הַכֹּהֲנִים. וּמוֹשְׁחִין אוֹתוֹ בְּשָׁמֶן הַמִּשְׁחָה. וּמַלְבִּישִׁין אוֹתוֹ בִגְדֵי כְּהָנָה גְּדוֹלָה שֶׁנֶאֱמַר (ויקרא כא י) "וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר יוּצַק" וְגוֹ'. וְאִם אֵין שָׁם שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה מְרַבִּין אוֹתוֹ בְּבָגְדֵי כְּהָנָה גְדוֹלָה בִּלְבַד שֶׁנֶאֱמַר (ויקרא כא י) "אֲשֶׁר יוּצַק עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵא אֶת יָדוֹ לִלְבַּשׁ אֶת הַבְּגָדִים". כְּשָׁם שֶׁמָתַרַבָּה בְּשָׁמָן הַמִּשְׁחָה כָּרָ

Mishneh Torah, Vessels of the Sanctuary and Those who Serve Therein 4:12

A High Priest is appointed [to serve as] the head of all of the priests. He is anointed with the anointing oil and clothed in the garments of the High Priest, as [Vayikra 21:10] states: "And the priest who was elevated over his brethren, over whose head was poured [the anointment oil]...." If there is no anointment oil, he is initiated into office merely by [wearing] the garments of the High Priest, as [the above verse] states: "...over whose head was poured [the anointment oil] and who was initiated to wear the garments." [Implied is that] just as he is initiated with the anointment oil, so too, he is initiated with the garments [of the High Priesthood].

ז. משנה תורה, הלכות עבודת יום הכפורים א׳:ב׳

ַעַבוֹדַת כָּל חֲמֵשׁ עֶשְׁרֵה בְּהֵמוֹת אֵלּוּ הַקְּרֵבִין בְּיוֹם זֶה אֵינָהּ אֶלָּא בְּכֹהֵן גָּדוֹל בִּלְבַד. אֶחָד כֹהֵן הַפָּשׁוּחַ בְּשָׁמֶן הַמִּשְׁחָה אוֹ הַמְרָבָה בִּבְגָדִים. וְאָם הָיְתָה שַׁבָּת אַף מוּסַף שַׁבָּת אֵין מַקְרִיב אוֹתוֹ אֶלָּא כֹהֵן גָּדוֹל. וְכֵן שָׁאָר הָעֲבוֹדוֹת שָׁל יוֹם זֶה כְּגוֹן הַקְטָרַת הַקְטֹרֶת שֶׁל כָּל יוֹם וַהֲטָבַת הַגַּרוֹת הַכּל עָשוּי בְּכֹהֵן גָּדוֹל נָשׁוּי שֶׁנֶאֱמַר (ויקרא טז וּ) (ויקרא טז יא) (ויקרא טז יז) "וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ". בֵּיתוֹ זוֹ אַשְׁתוֹ:

Rambam, Mishneh Torah, the laws of the service of Yom Kippur 1:2

"The sacrificial service for all these fifteen animals that are offered on this day may be performed only by the High Priest. This applies both to a High Priest anointed with the oil of anointment or initiated into office by wearing the garments of the High Priest.

Volume 17 |Acharei | Sichah 1

If Yom Kippur fell on the Sabbath, even the additional offering of the Sabbath should be sacrificed only by the High Priest. Similarly, all of the other services performed on this day, the offering of the daily incense offering, the kindling of the *Menorah's* lamps, are all performed by a married High Priest, as Vayikra 16:7 states: "And he shall atone for himself and his household." "His household" refers to his wife.

۲.

ָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִיָּמַי לֹא קָרִיתִי לְאִשְׁתִי "אִשְׁתִי" וּלְשׁוֹרִי "שׁוֹרִי", אֶלָּא לְאִשְׁתִי – "בֵּיתִי" (**רש"י:** שהיא עיקר של בית), וּלְשׁוֹרִי – "מַיַרִיוֹסֵי: מִיָּמַי לֹא קָרִיתִי לְאשׁתִי "אִשְׁתִי" וּלְשׁוֹרִי "שׁוֹרִי", אֶלָּא לְאִשְׁתִי (**רש"י:** שהוא עיקר של בית), וּלְשׁוֹרִי – "שִׁרִי" (**רש"י:** שהוא עיקר של שדה דכתיב ורב תבואות בכח שור (משלי י"ד:ד')).

Shabbat 118b

Rabbi Yosei said that he always spoke euphemistically: **In all my days, I did not call my wife, my wife, nor my ox, my ox. Rather, I** called **my wife, my home, (Rashi:** because she is the essence of the home), **and my ox, my field, (Rashi:** because it is the primary force in the fields, as the verse (Proverbs 14:4) states: "But a rich harvest comes through the strength of the ox.").

.т

9. אבות ו':י״א

8. שבת קי״ח ב׳

ַכָּל מַה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹש בָּרוּך הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְרָאוֹ אֶלָא לִכְבוֹדוֹ, שֶׁנָאֱמַר (ישעיה מג), כֹּל הַוּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עַשִׂיתִיו, וְאוֹמֵר (שמות טו), ה' יִמְלֹך לְעֹלָם וָעֶד.

Pirkei Avot 6:11

Whatever the Holy Blessed One created in His world, he created only for His glory, as it is said: "All who are linked to My name, whom I have created, formed and made for My glory" (Isaiah 43:7), And it says: "Hashem shall reign for ever and ever" (Shemos 15:18).

10. דברים כ"ד:ה'

ַכִּי־יִקַּח אִישׁ`אִשָּׁה חֲדָשָׁה לָא יֵצֵא`בַּצָּבָא וְלא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל־דָּבָר נָק״ יִהְיֶה לְבֵיתוֹ`שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקֵח:

Devarim 24:5

When a man has taken a bride, he shall not go out with the army or be assigned to it for any purpose; he shall be exempt one year for the sake of his household, to give happiness to the woman he has married.

11. סוטה י״ז א

דריש ר"ע איש ואשה זכו שכינה ביניהן)**רש"י:** שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן יו"ד באיש וה"י באשה), לא זכו אש אוכלתן (שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש):

Bamidbar 6:27

Rabbi Akiva taught: If a man [*ish*] and woman [*isha*] merit reward through a faithful marriage, the Divine Presence rests between them. The words *ish* and *isha* are almost identical; the difference between them is the middle letter *yod* in *ish*, and the final letter *heh* in *isha*. These two letters can be joined to form the name of G-d spelled *yod*, *heh*. But if due to licentiousness they do not merit reward, the Divine Presence departs, leaving in each word only the letters *alef* and *shin*, which spell *esh*, fire. Therefore, fire consumes them.

12. ישעיהו מ״ה:י״ח

ַכִּי כִה אֲמַר־ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹקִים יצֵר הָאָרֶץ וְעֹשָׂה הוּא כְוֹנְנָה לא־תֹהוּ בְרָאָה לָשֶׁבֶת יְצָרֶה אֵנִי ה' וְאֵיָן עוֹד:

Isaiah 45:18

For thus said Hashem, The Creator of heaven who alone is G-d, Who formed the earth and made it, Who alone established it— He did not create it a waste, But formed it for habitation: I am Hashem, and there is none else.

13. שבת קי״ח ב׳

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: חָמֵשׁ בְּעִילוֹת בָּעַלְתִי, וְנָטַעְתִּי חֲמִשָּׁה אֲרָזִים בְּיִשְׂרָאֵל. וּמַאן אִינּוּן — רַבִּי יִשְׁמָעָאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי חֲלַפְתָּא בְּרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי אַבְטִילָס בְּרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי. וְהָאִיבָּא וַרְדִימָס! הַיְינוּ וַרְדִימָס הַיְינוּ מָנַחֵם, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיה ״וַרְדִימָס״? — שֶׁפָּנִיו דּוֹמִין לְוֶרָד. לְמֵימְרָא דְרַבִּי יוֹסֵי מִצְוַת עוֹנָה לֹא קַיֵּים?! אֶלָא אֵימָא: חָמֵשׁ בְּעִילוֹת בָּעַלְתִי וְשָׁנִיתִי.

Shabbat 118b

Rabbi Yosei said: I engaged in relations five times, and I planted five cedars in Eretz Yisrael. And who are these cedars? The sons of Rabbi Yosei, who were great Sages of Israel: Rabbi Yishmael, son of Rabbi Yosei, and Rabbi Elazar, son of Rabbi Yosei, and Rabbi Halafta, son of Rabbi Yosei, and Rabbi Avtilas, son of Rabbi Yosei, and Rabbi Menahem, son of Rabbi Yosei. The Gemara asks: Isn't there Vardimas, who was also Rabbi Yosei's son? The Gemara answers: Vardimas is the same as Menahem. And why did they call him Vardimas? Because his face was as beautiful as a rose [vered]. The Gemara asks: Is that to say based on this statement that Rabbi Yosei did not fulfill the mitzva of his wife's conjugal rights, but only had relations with her five times? Rather, say it this way: I engaged in relations five times and I did so again, and the Sages said that one who seeks to father male offspring should engage in relations and do so again.

14. תמיד ל״ב א

אמר להם אידין מתקרי חכים אמרו ליה איזהו חכם הרואה את הנולד אמר להם אידין מתקרי גבור אמרו לו איזהו גבור הכובש את יצרו אמר להן אידין מתקרי עשיר אמרו ליה איזהו עשיר השמח בחלקו Alexander said to the Elders: Who is truly worthy of being called wise? They said to him, citing a tradition (see *Avot* 2:9): Who is the wise person? The one who sees and anticipates the consequences of his behavior. He said to them: Who is truly worthy of being called mighty? They said to him, again citing a tradition (see *Avot* 4:1): Who is the mighty person? The one who masters his desire. He said to them: Who is worthy of being called wealthy? They said to him: Who is the wealthy person? The one who is pleased with his own portion (see *Avot* 4:1).

15. יבמות ס״ג א

א"ר אלעזר כל אדם שאין לו אשה אינו אדם שנאמר (בראשית ה, ב) זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם ואמר רבי אלעזר כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם שנא' (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם

Yevamot 63a

Rabbi Elazar said: Any man who does not have a wife is not a man, as it is stated: "Male and female He created them...and called their name Adam" (Genesis 5:2). And Rabbi Elazar said: Any man who does not have his own land is not a man, as it is stated: "The heavens are the heavens of the Lord; but the earth He has given to the children of men" (Psalms 115:16).

תוספות על יבמות ס״ג א

שאין לך אומנות פחותה כו' - אף על גב דרבי אלעזר גופיה קאמר לעיל כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם צריך לומר קרקע לבנות עליו שידור בו וגם לצורך מזונותיו כדאמר רב פפא בסמוך זרע ולא תזבון והכא מיירי באדם שעיקר אומנותו בקרקע:

.1

16. משנה יומא ח':ט'

ָּהָאוֹמֵר, אֶחֲטָא וְאָשׁוּב, אֶחֲטָא וְאָשׁוּב, אֵין מַסְפּּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְשׁוּבָה. אֶחֲטָא וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפַר. אָדָם לַחֲברוֹ, אֶד זוֹ עַבַרוֹת שָׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, יום הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר. עַבַרוֹת שָׁבֵין אָדָם לַחֲברוֹ, אֵין יום הַכִּפּוּרִים מְכַפַר, עַד שָׁיְרַצָּה אֶת חֲבַרוֹ. אֶת זוֹ דְּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מִכֹּל חַטֹאתֵיכָם לְפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ (ויקרא טז), עַברוֹת שָׁבֵין אָדָם לַמָּקוֹם, יום הַכִּפּוּרִים מְכַפַר. עַברוֹת דְּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מִכֹּל חַטֹאתֵיכָם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ (ויקרא טז), עַברוֹת שָׁבֵין אָדָם לַמָּקוֹם, יום הַכִּפּוּרִים מְכַפַר. עַברוֹת שַּבֵּין אָדָם לַחֲבָרוֹ, אֵין יום הַכִּפּוּרִים מְכַפַר, עַד שָׁיִרַצָּה אֶת חְבַרוֹ. אָמר רַבִי עַקיבָא, אַשְׁרֵיכָם ישְׁרָאָל, לִפְנֵי מִי אַתָּם מְטַהַרִין, וּמִי שְׁבֵּוּ אָדָם לַחֲבָרוֹ, אָדָם לַחֲבָרוֹ, אֵין יום הַכִּפּוּרִים מְכַפַּר, עַד שָׁיִרָצָה אֶת חְבַרוֹ. אָמר רַבָּי עָקיבָא, אַשְׁרֵיכָם ישְׁרָאָ, אשְׁרֵיכָם מְטַהַרִין, וּמִי שְׁנֵּצון אָדָם לַחֲבָרוֹ, אָדָם לַחֲבָרוֹ, אַין פוּם הַכּפּוּרִים מְכַפַר, עַד שָׁיָרָצָה אָת חְבָרוֹ, וּמִים הַיָרָשָּרָים מְטַהַרִין, וּמִי שַּבּין אָדָם לַחֲבָרוֹ, אָדָם לַחֲבָרוֹ, אָקוים הַכּפּוּרִים מְכַפַר, עַד שָּיִרָאָם לוּים הַיןן, וּמִי

Mishnah Yoma 8:9

With regard to one who says: I will sin and then I will repent, I will sin and I will repent, Heaven does not provide him the opportunity to repent, and he will remain a sinner all his days. With regard to one who says: I will sin and Yom Kippur will atone for my sins, Yom Kippur does not atone for his sins. Furthermore, for transgressions between a person and G-d, Yom Kippur atones; however, for transgressions between a person and another, Yom Kippur does not atone until he appeases the other person. Similarly, Rabbi Elazar ben Azarya taught that point from the verse: "From all your sins you shall be cleansed before Hashem" (Vayikra 16:30). For transgressions between a person and another, Yom Kippur does not atone until he appeases the other, Yom Kippur does not atones; however, for transgressions between a person and g-d, Yom Kippur does not transgressions between a person and another, the transgressions between a person at the test of test of the test of test of the test of the test of test of the test of te

person. In conclusion, Rabbi Akiva said: How fortunate are you, Israel; before Whom are you purified, and Who purifies you? It is your Father in Heaven, as it is stated: "And I will sprinkle purifying water upon you, and you shall be purified" (Ezekiel 36:25). And it says: "The ritual bath of Israel is G-d" (Jeremiah 17:13). Just as a ritual bath purifies the impure, so too, the Holy One, Blessed be He, purifies Israel.

יז:ל׳. ויקרא ט״ז:ל׳

ַכְּי־בַיָּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל ֹחֵטֹאֵתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהֵרוּ:

Vayikra 16:30

For on this day atonement shall be made for you to cleanse you of all your sins; you shall be clean before Hashem.

۲.

18. קידושין ל״ו א

ובין לאביי ובין לרבא האי בנים אתם מאי דרשי ביה האי מיבעי לכדתניא בנים אתם לה' אלהיכם בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרוים בנים דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרוים בנים שנאמר (ירמיהו ד, כב) בנים סכלים המה ואומר (דברים לב, כ) בנים לא אמון בם ואומר (ישעיהו א, ד) זרע מרעים בנים משחיתים ואומר (הושע ב, א) והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי

Kiddushin 36a

The Gemara asks: And both Abaye and Rava, what do they derive from this verse: "You are the sons to the Lord your God" (Deuteronomy 14:1)? According to the first explanation of Isi's opinion, the exclusion of women is derived from this phrase, whereas they derive that *halakha* from a different source. The Gemara answers: This verse is necessary for that which is taught in a *baraita*: The verse: "You are the sons to the Lord your God," indicates that when you act like sons and cleave to the Holy One, Blessed be He, you are called sons, but when you do not act like sons you are not called sons. This is the statement of Rabbi Yehuda. And Rabbi Meir says: Either way you are still called sons, as it is stated: "They are foolish sons" (Jeremiah 4:22). And it also states: "Sons in whom there is no faithfulness" (Deuteronomy 32:20). And it states: "A seed of evildoers, sons who deal corruptly" (Isaiah 1:4). And it states: "And it shall come to pass that, instead of what was said to them: You are not My people, it shall be said to them: Sons of the living God" (Hosea 2:1).

19. יחזקאל ל"ו:כ"ב-כ"ה

ַכֵּן אֶמֹר לְבֵית־יִשְׂרָאֵל כָּה אָמַר`אד׳ ה׳ לָא לְמַעַנְכָם אֲנִי עֹשָׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־לְשׁם־קָדְשִׁי`אֲשֶׁר חִלַלְתָּם בַּגוּיָם אֲשֶׁר־בָּאתָם שִׁם: וְקִדַּשְׁתִי אֶת־שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְחָלָל`בַגוּיִם אֲשֶׁר חִלַלְתָּם בְּתוֹכָם וְיִדְעוּ הַגוּיִם כִּי וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם`מִן־הַגוֹיִם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הָאֲרָצוֹת וְהַבָּאתִי אֶתְכֶם אָל־אַדְמַתְכֶם: וְזָרַקְתִּי עֵלֵיכָם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתָּם מִכָּל טָמְאוֹתֵיכָם וּמִכָּל־גּלּוּלֵיכָם אֲטַהֵר אֶתְכֶם:

Ezekiel 36:22-25

Therefore say to the house of Israel, Thus says Hashem G-d; I do not do this for your sakes, O house of Israel, but for my holy name's sake, which you have profaned among the nations, to which you came. And I will sanctify my great name, which was profaned among the nations, which you have profaned in the midst of them; and the nations shall know that I am Hashem, says Hashem G-d, when I shall be sanctified in you before their eyes. For I will take you from among the nations, and gather you out of all countries, and will bring you into your own land. Then will I sprinkle clean water upon you, and you shall be clean: from all your uncleannesses, and from all your idols, will I cleanse you.

Π.

20. חידושי אגדות על מסכת יומא פ״ה ב׳

אשריכם וגו' ולפני מי אתם מיטהרין כו'. ולכאורה אין זה מפורש בקרא דמייתי ומה ענין דמיון הטהרה לזריקת מים הוא מבואר כי טומאת יצה"ר שנקרא טמא כמ"ש לב טהור ברא לי וגו' מכלל דאיכא טמא שהוא מסית את האדם לצד הטומאה שהיא טומאת מת כמ"ש צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וכמו שטומאת מת בעי הזאת מי חטאת וגם טהרה בימי מקוה כן בעי בטומאת יצה"ר טהרה לגוף ולנפש וכמו שהזייה היא מן הטהור על הטמא ע"י אחר והטבילה במים ע"י עצמו לפני הטהור כן הדבר הזה יצה"ר טהרה לגוף ולנפש וכמו שהזייה היא מן הטהור על הטמא ע"י אחר והטבילה במים ע"י עצמו לפני הטהור כן הדבר הזה וזרקתי עליכם מים וגו' היינו מן הטהור הקב"ה על הטמא לטהר הנשמה וטהרתם מכל טומאותיכם הוא טומאת הגוף וז"ש לפני מי אתם מיטהרים מטומאת הגוף וסמך גם אקרא דמייתי לעיל לפני ה' תטהרו ומי מטהר אתכם מטומאת הנשמה ומפרש לה ונתתי לכם לב חדש הוא טהרת הגוף ורוח חדשה הוא טהרת הנשמה ועד"ז לב טהור ברא וגו' ורוח נכון וגו':

21. דברים ד':ד'

וְאַתֶּם`הַדְבֵקִים בַּה' אֱלֹקֵיכֶם חַיֵּים כָּלְכָם הַיִּוֹם:

Devarim 4:4

while you, who held fast to Hashem your G-d, are all alive today.

22. ברכות ל"ד ב'

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: מָקוֹם שֶׁבַּעֲלֵי תְשׁוּבָה עוֹמְדִין — צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִין, שֶׁנֶאֱמַר: "שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקֶרוֹב". "לָרָחוֹק" בְּרֵישָׁא, וַהְדַר "לַקָּרוֹב".

Berakhot 34b

Rabbi Abbahu said: In the place where penitents stand, even the full-fledged righteous do not stand, as it is stated: "Peace, peace upon him who is far and him who is near." Peace and greeting is extended first to him who is far, the penitent, and only thereafter is peace extended to him who is near, the full-fledged righteous.